

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ДЕСТРУКТИВНИХ СТАНІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

УДК 159.922.378

Рубанова Оксана Василівна,
*студентка спеціальності 053 Психологія КЗВО
«Вінницька академія безперервної освіти»*

***Анотація.** У статті проаналізовано теоретичні підходи до вивчення чинників деструктивних станів у молодшому шкільному віці. Подані концептуальні підходи вітчизняних, а також зарубіжних вчених-психологів.*

***Ключові слова:** деструктивні стани, розлади психоемоційної сфери, тривожність, саморегуляція, молодший шкільний вік.*

Актуальність дослідження. Негативні психічні стани молодшого шкільного віку є переважно ситуаційними, але у випадку несприятливих умов розвитку та навчання вони можуть закріпитись у негативні психічні властивості. Переживання негативних психічних станів є серйозною перешкодою для гармонійного розвитку, заважає повноцінній соціалізації та призводить до невротизації дитини. Сьогодні у психології відомо багато напрямків та наукових шкіл, які всебічно вивчають причини виникнення негативних емоційних явищ у дитячому віці (Волженцева І.В., 2018).

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналіз наукової літератури свідчить, що проблему психічних станів особистості розглядали такі вчені як І. Волженцева, В. Ганзен, Є. Кіршбаум, В. Семиченко, В. Юрченко та ін; негативні психічні стани у дітей представлено в дослідженнях М. Буянова, О. Захарова, І. Ревуцької та ін. Однак, попри наявну сукупність чітких теоретико-експериментальних даних з даної проблеми, вона залишається актуальною та потребує подальшого вивчення та уточнення, збагачення методичних доробок вивчення деструкції емоційних станів та їх корекції.

Метою наукової публікації є проведення теоретичного аналізу вивчення деструктивних станів у молодшому шкільному віці.

Завдання статті. Здійснити аналіз наявних теоретичних досліджень науковців щодо визначення психічних станів у молодшому шкільному віці.

Методи так методики дослідження. Для вирішення поставлених завдань нами були застосовані: теоретичні методи: аналіз, синтез, узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Доволі часто в психічному стані дитини відбуваються серйозні деструктивні зміни, непорозуміння між однолітками та вчителями, особливо в перші роки початкової школи, та при неналежній увазі і невчасній психологічній корекції ускладнюються та деструктивно впливають на подальший розвиток і формування особистості, поведінку та взаємини з оточуючими. Психічні стани мають вплив на протікання психічних процесів, а, при повторенні через певний час, включається до структури особистості як специфічна властивість. Згідно класифікації психічних явищ за І. В. Волженцевою «психічні стани характеризують стан психіки в цілому: підйом, пригніченість, бадьорість, смуток, ентузіазм, натхнення, емоційний підйом, апатія, агресивність, тривожність, стан бадьорості, працездатність, втома» (Волженцева І.В., 2018.)

За М. Левітовим, психічні стани – це «цілісна характеристика психічної діяльності за певний період часу, яка показує своєрідність перебігу психічних процесів в залежності від відображуваних предметів і явищ дійсності, попереднього стану і психічних властивостей особистості».

Отже, психічні стани – це цілісна характеристика діяльності дитини, це все те, що в даний відрізок часу відбувається в її психіці. А це особливості прояву пізнавальних процесів (відчуття, сприйняття, пам'ять, мислення), емоційно-вольових (емоції, почуття, воля) і індивідуально-психологічних проявів (темперамент, характер, здібності), психологічна характеристика діяльності людини (її мотивація, ступінь усвідомленості) (Волженцева, І.В., 2018).

Протягом навчання в молодшій школі, дитина оволодіває новими і різноманітними видами діяльності, змінюється і ускладнюється спілкування її

з іншими людьми, вона активно пізнає оточуючий світ і саму себе. Все це супроводжується яскравими переживаннями дитини.

Як зазначають науковці, спектр типових для молодших школярів емоційних станів досить широкий. І нерідко серед них значне місце займають не тільки позитивні, але і несприятливі (деструктивні) стани, негативно впливають як на загальний психологічний настрій дитини, так і на його діяльність, в тому числі навчальну.

Поясненням виникнення деструктивної поведінки, займаються вчені на рівні психофізіологічних особливостей розвитку особистості дитини, психологічних ознак що її характеризують, виникненням змін в прояві та окремих детермінуючих факторів. Встановлені в цьому аспекті дані засвідчили, що серед причин виникнення деструктивної поведінки в дитячому віці І. О. Фурманов, виявив надмірне підпорядкування дитини волі дорослого, подавлення самостійності й ініціативи дітей, а також їх активності. Більш того в своїх дослідженнях, автор відмічає, що у дітей деструктивна поведінка може бути сублімованою або перетвореною в конструктивну агресивність, спрямовану на руйнування старого, непотрібного і побудови чогось нового, більш досконалого (Варнава, У. В., 2013).

О. В. Змановська, стверджуючи, що деструктивна поведінка - альтернативний спосіб адаптації окремих індивідів і соціальних груп до стресогенного характеру життя. Авторка, всі види девіацій поведінки розташовує на шкалі деструктивності, виходячи зі спрямованості поведінки «на себе» (пасивно-деструктивне – саморуйнівне і активно-деструктивне) або «на інших» (активно-деструктивне – антисоціальне; відносно-деструктивне – просоціальне; пасивно-деструктивне – асоціальне).

Психологи звертаються до вивчення емоційно-деструктивної поведінки молодших школярів, пояснюючи даний феномен по-різному. У своєму дослідженні ми розглядаємо різні позиції, зокрема, дослідження Г. О. Хомич (Хомич, Г.О., 2012), що трактує поняття деструктивної поведінки як форми

особистісної активності, пов'язаної з руйнуванням функціонуючих структур і побудовою своєї неповторної ідентичності.

Висновки. У молодшому шкільному віці негативні психічні стани є мінливими, але у випадку частого повторення травмуючих ситуацій, які провокують їх виявлення, вони можуть закріплюватись у стійкі психічні властивості та яскраві особливості. Останні, викликають дисгармонію особистісного розвитку дитини, порушення її взаємин з однолітками та вчителями, зниження успішності навчання. У такому випадку є необхідним проведення психокорекційної роботи з метою призупинення деструктивного розвитку особистості. Психокорекційна робота буде спрямована на стабілізацію стану, створення оптимальних можливостей і умов розвитку особистісного та інтелектуального потенціалу дитини, враховуючи вікові особливості молодшого шкільного віку.

Перспективи подальших досліджень. Перспективами подальших досліджень є комплексне вивчення деструктивних станів у дітей молодшого шкільного віку.

Список використаної літератури.

1. Варнава, У. В., (2013). *Психологічні особливості розвитку захисних механізмів дітей дошкільного віку* (Doctoral dissertation, Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені КД Ушинського»). [українською мовою].

2. Волженцева І.В. (2022) Теоретичний аналіз використання методу моделювання в психології Вісник Національного авіаційного університету. Серія: *Педагогіка*. Психологія: зб. наук. пр. Київ: Національний авіаційний університет, Вип. 1 (20). [українською мовою].

3. Волженцева І.В. (2022) Авторський підхід в діагностиці емоційних станів студентів в учбовій діяльності в контексті їх психологічної безпеки. Психологічна безпека особистості: міжнар. колектив. Монографія. Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди; Переяслав (Київська обл.) БрДУ [українською мовою].

4. Хомич Г. О., Васько Н.М. (2012) Дослідження проблеми емоційних порушень у дитячому віці. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. Вип. 10. [українською мовою].

СТИЛІ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В ПОСТКОВІДНИЙ ПЕРІОД

УДК 159.92

Феджага Олена Юрїївна,
*студентка спеціальності 053 Психологія
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти».*

Анотація. У статті проаналізовано та визначено особливості різних стилів сімейного виховання, особливу увагу звернено на особливості непослідовного стилю виховання, вивчено основні категорії сімей, що страждають від надважких обставин військового стану в постковідний період.

Ключові слова: *стилі сімейного виховання, воєнний стан, постковідний період.*

Актуальність дослідження. Складна реальність сьогодення в Україні змушує шукати нові способи та прийоми впливу на покращення міжособистісних відносин у родині, що зможуть всебічно розвивати та наповнювати її. Збереження психічного здоров'я дитини, батьків потребує вивчення в екстремальних умовах війни в постковідний період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Залежно від особливостей та методів взаємодії батьків із дітьми, існують різні стилі виховання. Вивчення питання виховання в сім'ї висвітлювали в роботах багато вітчизняних вчених, зокрема, О. Д. Замашкіна, Л. М. Маценко, О. І. Бондарчук, А. Й. Капська, О. В. Лісеєнко та ін.

Дві пари ознак, які визначають поведінку батьків: прийняття (тепло, любов) – неприйняття (ворожість), що задають емоційний тон стосунків, і